

DOI: 10.29064/ijma.809382

**BİLGİ PAYLAŞMA NİYETİNİN PLANLANMIŞ DAVRANIŞ TEORİSİ İLE BİLGİ
PAYLAŞMA DAVRANIŞI ARASINDAKİ ARACI ROLÜ**THE MEDIATOR ROLE OF KNOWLEDGE SHARING INTENTION BETWEEN
PLANNED BEHAVIOR THEORY & KNOWLEDGE SHARING BEHAVIORHalil Aslan KILIÇ¹Ömer Faruk OKTAR²Ahmet Murat ÖZKAN³**ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, Aizen (1985) tarafından geliştirilen planlı davranış teorisi temelinde bilgi paylaşma niyetinin; algılanan davranışsal kontrol, öznel norm ve kişisel tutum ile bilgi paylaşma davranışı arasındaki aracı rolünü ortaya çıkarmaktır. Herhangi bir kurumda çalışanların bilgi paylaşımı bilgi yönetimi sürecinde önemli bir faktördür. Dolayısıyla bireylerin bilgi paylaşımı davranışlarını etkileyen faktörlerin tespiti bilgi yönetiminde başarıya ulaşmada kritik öneme sahiptir. Bilginin paylaşımı örgütlerin faydasına yönelik bir davranış olduğundan, örgüt üyelerinin bu davranışı gerçekleştirmeye olan niyetleri ve bu niyetin arkasında yatan faktörlerin ne olduğunun tespiti de önemli bir hale gelmektedir. İşte bu araştırma da bu doğrultuda temellendirilmiştir. Nicel yöntem tercih edilen bu çalışmada amaç doğrultusunda ihtiyaç duyulan veriler anket aracılığı toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi ise SPSS ile gerçekleştirilmiştir. Homojen bir yapı olması nedeniyle araştırma görevlilerinden elde edilen 179 anket değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda kişisel tutumun bilgi paylaşma niyeti aracılığı ile bilgi paylaşma davranışı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu, algılanan davranışsal kontrolün ise bilgi paylaşımı davranışı üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Öznel normun ise herhangi anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Bilgi paylaşma niyetinin bilgi paylaşma davranışı ile kişisel tutum değişkeni arasında tam aracılık rolü üstlenirken algılanan davranışsal kontrol değişkeni için kısmi aracılık rolü üstlendiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Paylaşma Davranışı, Planlı Davranış Teorisi, Bilgi Paylaşma Niyeti, Subjektif Norm, Kişisel Tutum, Algılanan Davranışsal Kontrol

Jel Kodları: D23

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Bayburt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, halilaslankilic@bayburt.edu.tr ORCID: 0000-0003-4892-9946

² Araş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü. ORCID: 0000-0001-9698-1728

³ Araş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ORCID: 0000-0002-7364-5390

ABSTRACT

The purpose of the study is to determine the knowledge sharing intention on the basis of planned behavior theory developed by Aizen (1985); to reveal the mediator role between perceived behavioral control, subjective norm, personal attitude and knowledge sharing behavior. Knowledge sharing of employees is an important factor in the knowledge management process. Therefore, determining the factors that affect the knowledge sharing behavior of individuals has a critical importance in achieving success in knowledge management. Since the knowledge sharing is a behavior for the benefit of organizations, it becomes important to determine the intentions of the members of the organization to perform this behavior and what the factors behind this intention are. This research is based in this direction. The data needed for the purpose of the study were collected by the survey method. The analysis of the obtained data was carried out with the SPSS program. Due to its homogeneous structure 179 questionnaires obtained from research assistants were evaluated. As a result of the research, it was determined that personal attitude has a significant effect on knowledge sharing behavior through the knowledge sharing intention, and behavioral control has a direct effect on knowledge sharing behavior. On the other hand, no significant effect of the subjective norm was determined. It was revealed that the knowledge sharing intention plays a full mediating role between the knowledge sharing behavior and the personal attitude variable, while it has a partial mediating role for the perceived behavioral control variable.

Keywords: Knowledge Sharing Behavior, The Theory of Planned Behavior, Knowledge Sharing Intention, Subjective Norm, Personal Attitude, Perceived Behavioral Control

Jel Codes: D23

1. GİRİŞ

Son yıllarda bilgi yönetimi konusuna olan ilgi hızlı bir şekilde artmıştır. Birçok örgüt bilginin önemini çok önceden kavramış, ürünlerini ve hizmetlerini geliştirmek amacıyla bilgiyi sistematik ve kolektif olarak derlemeye, paylaşmaya ve kullanmaya başlamıştır. Pek çok organizasyon bu konuyla son yıllarda ilgilenmeye başlamıştır (Barutçugil, 2002:55). Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde bilgi yönetimi olgusu öncelikli olarak kâr amacı güden örgütlerin ilgisini çekmiştir. Kamu sektörü ise bilgi yönetimi konusunda özel sektör kadar ilgili olmamıştır. Ancak ilerleyen zamanla bilgi yönetimi konusuna özel işletmeler kadar kamu kurumları da ilgi göstermeye başlamıştır (Arora, 2011: 165). Artan ilginin temel sebebi ise bilgi paylaşımı davranışının iş tatminini yükseltmesi, sosyal ilişkileri geliştirmesi, verimliliği ve etkinliği arttırması gibi örgütlere fayda sağlayan sonuçlarının olmasıdır (Byerne ve LeMay, 2006: 151).

Günümüzdeki rekabetçi ve dinamik çevre içinde bilgi örgütler için sürdürülebilir rekabet avantajı sağlama konusunda kritik bir kaynaktır (Wang ve Noe, 2010: 115). Rekabet avantajı örgütler için gerekli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Yetenekli ve iyi donanımlı uzmanların seçimi ve eğitimi örgütler için zorunludur. Bununla birlikte belki daha önemlisi bu uzmanlar ile örgütün diğer üyeleri arasındaki bilgi paylaşımıdır (Hinds, Patterson ve Pfeffer, 2001: 1235). Örgütlerde bilgi paylaşımının önemli olmasının sonucu olarak, örgüt üyelerinin bilgi paylaşım davranışları ardındaki niyetin belirlenmesi ve bu niyeti belirleyen faktörlerin ortaya çıkarılması önemli bir konudur. Alavi ve Leidner (2001) yaptıkları çalışmada rekabet avantajının yalnızca bilginin örgütteki varlığından değil; daha çok örgütün mevcut bilgiyi etkili bir şekilde kullanma yeteneği ve bu şekilde yeni bilgi üretmesi ile ilgili olduğunu gözlemlemişlerdir.

Bilgi yönetiminde bilginin bir örgüt tarafından ortak bir değere dönüştürülmesinin ilk adımı bilginin paylaşılmasıdır. Bu noktadan hareketle çalışmamızın amacına uygun olarak, bilgi paylaşımı davranışını etkileyen faktörlerin tespitinde insan davranışlarının sebeplerini

inceleyen pek çok araştırmaya da temel teşkil eden Planlanmış Davranış Teorisi temel alınmıştır.

2. PLANLANMIŞ DAVRANIŞ TEORİSİ VE BİLGİ PAYLAŞIMI

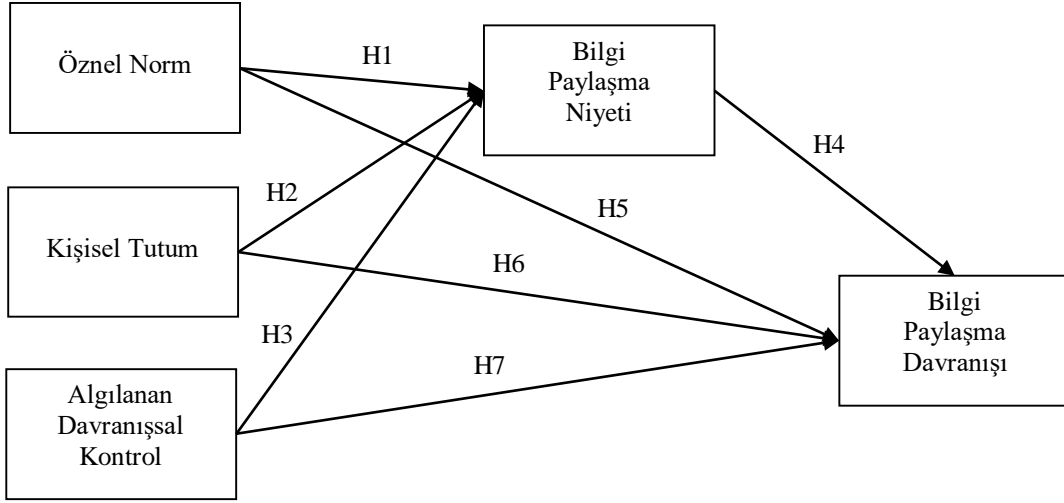
Planlanmış davranış teorisi araştırmacıların daha önceki çalışmaları olan sebepli eylem teorisinin genişletilmiş halidir (Ajzen and Fishbein, 1980). Bu genişletme ilgili davranışın tamamen gönüllü ve kontrol altında olmadığına ortaya çıkmasının bir sonucudur. Bu nedenle teori, planlanmış davranış teorisi olarak adlandırılmıştır (Chennamaneni, 2006). Planlanmış davranış teorisi, bireylerin sosyal davranışının belirli faktörler tarafından kontrol edildiğini, belirli nedenler sonucunda ve bir plan altında ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Bireyin sergilediği bir davranış için niyetin öncül olarak ortaya çıkması gerekmektedir (Erten, 2002). Dolayısıyla insani davranışların ortaya çıkma sebepleri, davranışa yönlendiren niyetlerin tespiti yoluyla tahmin edilebilir. Niyetleri belirleyen faktörler ise eğer tahmin edilebilirse açıklanabilir. Başka bir ifade ile davranışın ortaya çıkıp çıkmayacağı kestirilebilir. Planlanmış davranış teorisine göre niyetleri şekillendiren faktörler: davranışa yönlendiren kişisel tutum, öznel norm ve algılanan davranışsal kontroldür (Ajzen, 1991). Planlı davranış teorisinin ilk yapısı olan kişisel tutum davranışın birey tarafından iyi veya kötü olarak değerlendirilmesidir. İkinci yapı olan öznel norm, bireyin bir davranışın gerçekleşmesine veya gerçekleşmemesine yönelik algıladığı sosyal baskıdır. Üçüncü ve son yapı olan algılanan davranışsal kontrol, bireylerin bir davranışın gerçekleşmesinin ne kadar kolay veya zor olduğunu belirlemek ve davranışın gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesine yönelik geçmiş deneyimlerine dayanan kıyaslamadır (Arjen, 1991).

Planlanmış davranış teorisi kapsamında yapılmış olan pek çok çalışmada tutumlar, algılanan normlar, niyet ve davranış arasındaki ilişki ampirik olarak kanıtlanmıştır (Kim ve Hunter, 1993). Bu bağlamda planlanmış davranış teorisi bilgi paylaşımı davranışına uyarlandığında, bilgi paylaşımı davranışı ile öznel norm, kişisel tutum ve algılanan davranışsal kontrol arasında bilgi paylaşma niyeti aracılığıyla bir bağlantı kurulmaktadır (Cabrera ve Cabrera, 2005).

Örgütlerde bilginin etkin bir şekilde arttırılması ve kullanılması büyük ölçüde o örgütteki, bilgiyi oluşturan, paylaşan ve kullanan çalışanlara bağlıdır. Bilginin arttırılması ise ancak bilgi paylaşımının olduğu ve başkalarının bilgisi üzerine kendi bilgisini koyarak geliştirdiği ortamlarda mümkündür. Bilgi paylaşımı temelde örgüt içinde bilginin başkaları tarafından da kullanılabilir hale getirilmesidir. Bireysel düzeyde bilgi paylaşımına baktığımızda ise, bir kişinin sahip olduğu bilginin başkaları tarafından anlaşılabilir, özüksenebilir ve kullanılabilir bir hale dönüştürülmesi süreci olarak ifade edildiği görülmektedir (Ipe, 2003). Bu noktada bilgi paylaşımı davranışının gerçekleşmesini etkileyen bazı faktörler vardır. Bu faktörlerin tespiti ise bilgi paylaşımı davranışını teşvik etmek isteyen yönetimlere önemli birer ipucu sunmaktadır.

Bilgi paylaşımı davranışı incelendiğinde, paylaşılan bilginin genellikle iki tür olarak ele alındığı görülmektedir. Bunlardan birincisi açık bilgi, ikincisi ise örtük bilgidir (Ipe, 2003). Bu iki bilgi türü arasındaki farklılıklar temelde üç alanda ortaya çıkmaktadır. İlk farklılık bilgi aktarımında bilginin kayıt altına alınabilmesi ve mekanizmalar alanındadır. Açık bilgi kodlanabilir yani kayıt altına alınabilir niteliktedir. Nesnel dünyasında vardır ve gözlemlenebilir, ulaşılabilir niteliktedir. Örtük bilgi ise aksine sezgiseldir, doğrudan ulaşmak zordur (Lam, 2000). Bu iki tür bilgi paylaşımında açık bilginin paylaşılması sistemli bir örgütte çok fazla bir sorun teşkil etmez iken, örtük bilginin paylaşımının sağlanması çok daha zor ve sorunlu bir alandır (Alavi ve Leinder, 2001).

Bu bağlamda araştırmanın modeli ve hipotezleri şöyledir;

Şekil 1. Araştırma Modeli

H1: Öznel norm bilgi paylaşma niyetini etkiler.

H2: Kişisel tutum bilgi paylaşma niyetini etkiler.

H3: Algılanan davranışsal kontrol bilgi paylaşma niyetini etkiler.

H4: Bilgi paylaşma niyeti bilgi paylaşma davranışını etkiler.

H5: Öznel norm bilgi paylaşma davranışını etkiler.

H6: Kişisel tutum bilgi paylaşma davranışını etkiler.

H7: Algılanan davranışsal kontrol bilgi paylaşma davranışını etkiler.

H8: Bilgi paylaşma niyetinin öznel norm, kişisel tutum ve algılanan davranışsal kontrol ile bilgi paylaşma davranışı arasında aracı rolü vardır.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1 Evren ve Örneklem

Bilgi paylaşımının yoğun olarak gerçekleştiği alanlardan birisi olmasından dolayı bu çalışmanın evrenini akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'deki devlet üniversitelerinin işletme, iktisadi ve idari bilimler ve iktisat fakültelerinde çalışan araştırma görevlileri oluşturmaktadır. Bu çalışmanın yalnızca araştırma görevlilerini kapsamındaki asıl sebep homojen bir örnekleme ulaşma amacı ve akademisyenlik mesleğinde araştırma görevliliğinin yeni bilgileri öğrenme ve paylaşma konusunda en yoğun olarak gerçekleştiği dönem olarak değerlendirilmesidir. Vakıf ve devlet üniversitelerinin farklı koşullara ve mantıklara sahip olmasından ötürü yalnızca devlet üniversiteleri araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel araştırma yönteminin tercih edilmesinin temel sebebi ise araştırmanın amacının belirli bir teorinin iddiasının ne derece yaygın olduğunu anlamaya yönelik olmasıdır. Bu kapsamda ihtiyaç duyulan veriler anket aracılığı ile toplanmıştır. Ülkemizdeki devlet üniversitelerinde çalışan 210 araştırma görevlisine dağıtılan anketlerden 190 tanesinden geri dönüş sağlanmış ve bunların içinden eksik veri nedeniyle 11 tanesi çıkarılarak 179 anket değerlendirmeye alınmıştır.

3.2 Ölçüm Araçları

Bilgi paylaşma davranışının ölçümü için Bock ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen, güvenilirlik katsayısı 0.82 olan altı ifadeden oluşan bilgi paylaşımı ölçeği kullanılmıştır. Kişisel tutum ve bu çalışmada aracı değişken olan bilgi paylaşma niyeti değişkenleri için yine Bock ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen, güvenilirlik katsayısı 0.91 ve 0.92 olan beşer ifadeli ölçekler kullanılmıştır. Algılanan davranışsal kontrol değişkeni için Taylor ve Todd (1995) tarafından geliştirilen Chennamaneni (2006) tarafından bilgi paylaşma davranışına uyarlanan 0.70 güvenilirlik katsayısına sahip altı ifadeli ölçek kullanılmıştır.

Son olarak bağımlı değişken olan bilgi paylaşımı davranışı için Lee (2001) tarafından geliştirilen yedi ifadeden oluşan açık ve örtük bilgi paylaşım davranışını kapsayan ölçek kullanılmıştır.

3.3 Analiz ve Bulgular

Araştırmada yer alan kişilerin %53.1'i erkek ve % 46.9'u kadındır. Katılımcıların %25'inin yaş aralığı 20-25, %24'ünün 25-27, %30'unun 28-30 ve %21'inin 30-38'dir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında %12,3'ü lisans mezunu, %41,9'u yüksek lisans mezunu ve %45,8'i de doktora mezundur. Katılımcıların %66,5'lik kısmı 3 yıla kadar iş deneyimine sahipken, % 33,5' lik kısmı 3 ila 10 yıl arasında bir çalışma tecrübesine sahiptir. Ayrıca katılımcıların %30'u 1 yıldır, %40'ı 1-2 yıl arasında ve % 30'u da 3-9 yıldır şu an buldukları kurumlarda çalışmaktadırlar.

Araştırmamızın verilerinin analizinde parametrik testlerin mi yoksa non parametrik testlerin mi kullanılacağına karar için Kolmogrov Smirnov analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda araştırmamızda yer alan tüm faktörlerin anlamlılık değeri 0.05'ten daha büyük çıkmıştır. Bu değer 0.05'ten büyük olması incelenen faktörlerin dağılımlarının normal olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu test sonucu ulaştığımız değerler verilerimize parametrik testleri uygulayabileceğimiz anlamına gelmektedir. Böylece faktör analizleri yapılarak korelasyon ve regresyon analizlerine geçilmiştir.

3.3.1. Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizleri

Araştırmanın örnekleminin faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla Kaiser Meyer Olkin ve Bartlett testleri uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO örneklem yeterliliği değerinin kabul edilebilir alt değeri olan 0,60 üzerinde olarak 0,743 olarak tespit edilmesi, örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermiştir (Gürbüz ve Şahin, 2017). Bartless küresellik test sonuçlarının ($\chi^2(378)=2416,833$; $p<0,001$) anlamlı olması ifadelerin birbiri arasındaki ilişkilerin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir.

Tablo 2. Değişkenlere Ait Faktör Yük Değerleri ve Güvenilirlik Katsayıları

Faktörler	İfadeler	Faktör Yükleri	Cronbach Alfa
Öznel Norm	ON1	.695	.660
	ON2	.682	
	ON3	.639	
	ON4	.623	
	ON5	.496	
	ON6	.489	
Kişisel tutum	KT1	.851	.756
	KT2	.790	
	KT3	.786	
	KT4	.777	
	KT5	.404	
Algılanan Davranışsal Kontrol	ADK1	.780	.678
	ADK2	.734	
	ADK3	.643	
	ADK4	.614	
	ADK5	.547	
Bilgi Paylaşma Niyeti	BPN1	.791	.799
	BPN2	.773	
	BPN3	.748	
	BPN4	.727	
	BPN5	.685	
Bilgi Paylaşma Davranışı	BPD1	.832	.890
	BPD2	.808	
	BPD3	.806	
	BPD4	.783	
	BPD5	.763	
	BPD6	.745	
	BPD7	.708	
Açıklanan toplam varyans			% 65.41

Hair ve diğerleri (1994) 0.40'dan büyük faktör yüklerinin oldukça anlamlı olduğunu belirtmiştir. Tablo 2'de de görüldüğü üzere, araştırma modelini oluşturan faktörlerin yük değerleri 0.40'dan büyük çıkmıştır. Ayrıca faktörlerce açıklanan varyans oranı da Hair vd. (1994) tarafından önerilen 0.50 sınırının üstündedir. Ancak çalışmamızda algılanan davranışsal kontrol faktöründeki bir ifade faktör yük değerinin 0.4'ten küçük olması sebebi ile analizden çıkarılmıştır. Yapılan bu işlem sonucunda çalışmamızda kullandığımız anketin yeterli geçerlilik düzeylerine sahip olduğu söylenebilir.

Ölçek iç güvenilirlik testleri Cronbach Alfa katsayısı ile doğrulanmıştır (Ahsan ve diğerleri, 2009). Nunnally (1978)'ye göre araştırmanın erken aşamaları için alfa katsayısının en az 0,6 olması yeterlidir. Hatcher (1994)'a göre, sosyal bilimlerdeki araştırmalarda alfa değerinin 0,50 üzerinde olması yeterli görülüp, 0,70 üzerinde olması tavsiye edilirken, 0,80 üzerinde beklentisinin daha iyi olduğu ifade edilmektedir (Turan, 2011). Bu araştırmada kullanılan anketin Cronbach alfa katsayıları yapılan analiz sonucu .848 olarak hesaplanmıştır. Anketi oluşturan öznel norm, kişisel tutum, algılanan davranışsal kontrol, bilgi paylaşma niyeti ve bilgi paylaşma davranışı faktörlerinin Cronbach Alpha katsayıları ise Tablo 2'de görüldüğü üzere sırasıyla, .660, .756, .678, .799, .890 şeklindedir. Cronbach Alpha katsayılarının 0,60 üzeri olmasından dolayı ölçeğin iç güvenilirlik açısından yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Hipotez testlerinde her ne kadar etkilere yani regresyon analizi sonuçlarına odaklanılmış olsa da sebep sonuç ilişkisini ortaya çıkarmadan önce değişkenlerin birbiri arasında ilişkileri tespit ederek ortaya çıkarmak bir çıkarım yapmak için gösterge olabilir (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Tablo 3. Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5
1. Öznel norm	1				
2. Kişisel tutum	.103	1			
3. Algılanan davranışsal kontrol	.064	.013	1		
4. Bilgi paylaşma niyeti	.077	.627**	.016	1	
5. Bilgi paylaşma davranışı	.154*	.284**	.339**	.490**	1

*Korelasyon 0,05 düzeyinde anlamlı (2-tailed).

** Korelasyon 0,01 düzeyinde anlamlı (2-tailed).

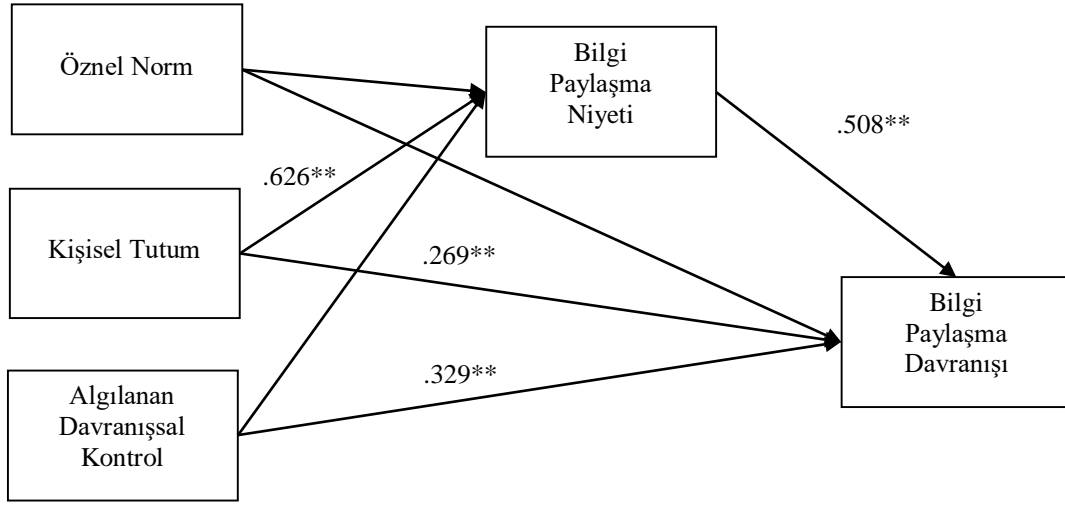
Tablo 3'te yer alan korelasyon analizi sonuçlarına ilişkin bulgulara göre bağımsız değişkenler arasında korelasyonlar olmadığı, bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasında ise istatistiki olarak anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Korelasyon analizi sonuçlarına bakıldığında kişisel tutum ile bilgi paylaşma niyeti arasında .627 değerinde istatistiki olarak anlamlı ($p < 0.01$) ve pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Aynı şekilde daha düşük bir şiddette de olsa bilgi paylaşma davranışı ile öznel norm, kişisel tutum, algılanan davranışsal kontrol ve bilgi paylaşma niyeti boyutları arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler söz konusudur. Bu analiz sonucunda bahsi geçen bu değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi sahibi olursa da bu ilişkinin neden-sonuç ilişkisi olduğunu söylemek güçtür. Dolayısıyla değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkisinin tespiti için regresyon analizine başvurulmuştur.

Araştırma modelinde ara değişken rolünün tespiti için Baron ve Kenny (1986) tarafından oluşturulan süreç izlenmiştir. Bu süreçte ilk olarak bağımsız değişkenin ara değişken üzerindeki etkisine bakılmaktadır ve bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir etkisi olmalıdır. İkinci olarak ara değişkenin bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir etkisi olmalıdır. Son olarak ara değişken de bağımsız değişken olarak analize sokulduğunda, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi azalmalı ya da ortadan kalkmalıdır. Ara değişkenin bağımsız değişken olarak analize sokulmasıyla diğer bağımsız değişkenlerin etkisinin ortadan kalkması tam ara değişkenlik durumunu ortaya çıkarırken; bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ortadan kalkmaz ancak azalır bu halde de kısmi aracı değişkenlik ortaya çıkmaktadır. Bu sürece göre yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Regresyon Analiz Sonuçları

Model 1: Bağımlı Değişken: Bilgi paylaşma niyeti	Bağımsız değişkenler	Standardize Edilmiş Beta	t değeri	p değeri
R ² : .394 F: 37.901	Öznel Norm	.013	.211	.833
	Kişisel Tutum	.626**	10.580	.000
	Algılanan Davranışsal Kontrol	.007	.125	.901
Model 2: Bağımlı Değişken: Bilgi Paylaşma Davranışı	Bağımsız değişkenler	Standardize Edilmiş Beta	t değeri	p değeri
R ² : .204 F: 14.945	Öznel Norm	.105	1.552	.123
	Kişisel Tutum	.269**	3.964	.000
	Algılanan Davranışsal Kontrol	.329**	4.862	.000
Model 3: Bağımlı Değişken: Bilgi Paylaşma Davranışı	Bağımsız değişkenler	Standardize Edilmiş Beta	t değeri	p değeri
R ² : .360 F: 24.500	Öznel Norm	.099	1.622	.107
	Kişisel Tutum	-.049	-.629	.530
	Algılanan Davranışsal Kontrol	.325**	5.346	.000
	<i>Bilgi Paylaşma Niyeti</i>	.508**	6.521	.000

Regresyon analizi sonucu elde edilen bulgulara göre, kişisel tutum değişkeni bilgi paylaşma niyeti değişkenine ait varyansı %62 oranında açıklamaktadır. Başka bir ifade ile bilgi paylaşma niyetinin %62'sinin kişisel tutum ile ilgili olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu yorum anlamlılık değerinin 0.05'ten küçük olması nedeni ile istatistiki olarak da anlamlı olduğunu söylemek mümkündür. Korelasyon analizi sonucu öznel norm ile bilgi paylaşma niyeti arasında anlamlı bir ilişki çıkmış olsa da aynı değişkenler için regresyon analizi sonucunda istatistiki olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Regresyon analizinde Tablo 4'te ikinci modele bakıldığında bağımlı değişken olan bilgi paylaşma davranışı ile bağımsız değişkenler olan kişisel tutum ve algılanan davranışsal kontrol değişkenleri arasında istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki söz konusudur. Öznel normun ise anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Model 3'te bağımsız değişkenlere de bilgi paylaşma niyeti değişkeni de eklenmiş ve bilgi paylaşımı davranışı üzerinde ara değişken etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre bilgi paylaşma niyeti bağımsız değişkenlerden olan kişisel tutum ile bağımlı değişken olan bilgi paylaşma davranışı arasında ara değişken niteliğindedir. Bilgi paylaşma niyeti algılanan davranışsal kontrol değişkeni ile bilgi paylaşma davranışı arasında ise kısmi aracı etkiye sahiptir.

Şekil 2. Regresyon Analizi Sonucu Araştırma Modeli

Yapılan analizler sonucunda araştırma hipotezlerinden H1, H3, H5 reddedilmiş; H2, H4, H6 ve H7 ise kabul edilmiştir. H8 ise kısmi olarak kabul edilmiştir. Analizler sonucu ulaşılan yeni model Şekil 2’de görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada bilgi paylaşma davranışında hangi faktörlerin etkili olduğunu tespit etmek ve bilgi paylaşma niyetinin planlanmış davranış teorisine uygun olarak bir aracılık rolünün var olup olmadığını test etmek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için yapılan analizler sonucunda bilgi paylaşma davranışında algılanan davranışsal kontrolün doğrudan ve pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğu bulgulanmıştır. Başka bir ifade ile bireylerin algılanan davranışsal kontrol algısı bilgi paylaşım davranışını gerçekleştirip gerçekleştirilmeyeceğini belirlemede önemli bir öncül niteliğindedir. Dolayısıyla bireyler herhangi bir davranışı gerçekleştirmenin kolay olduğunu düşünüyorlarsa bu durumda o davranışı gerçekleştirme ihtimalleri de artmaktadır. Bu doğrultuda bilgi paylaşımı birey için bir risk taşıyorsa ve bilgi paylaşımının kolay bir şekilde gerçekleştirilebileceği inancı varsa o zaman bilgi paylaşımı davranışının da ortaya çıkması çok daha kolay bir şekilde olmaktadır. Bu bulgudan hareketle bilgi paylaşımını engelleyen koşulların neler olduğunun tespiti de önemli bir hal aldığı yorumu yapılabilir.

Bu çalışmada öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol değişkenlerinin bilgi paylaşma niyeti değişkeni ile arasında anlamlı bir neden sonuç ilişkisine rastlanmamıştır. Yalnızca kişisel tutum değişkeni ile bilgi paylaşma niyeti arasında istatistiki olarak anlamlı bir neden sonuç ilişkisi söz konusudur. Dolayısıyla çalışmanın temel amacı olan bilgi paylaşma niyeti değişkeninin ara değişken rolü yalnızca bilgi paylaşma davranışı, kişisel tutum ve algılanan davranışsal değişkenleri bazında incelenebilmiştir. Bu inceleme sonucunda da bilgi paylaşma niyeti değişkeni kişisel tutum ile bilgi paylaşma davranışı arasında tam aracılık rolü üstlenmiş; algılanan davranışsal kontrol ile bilgi paylaşma davranışı arasında ise kısmi aracılık rolü üstlenmiştir. Burada öznel norm değişkeninin ara değişken ya da bağımlı değişken üzerinde istatistiki olarak anlamlı hiçbir etkisinin olmaması araştırma örnekleminin yapısal özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Öznel norm bireylerin bir davranışı gerçekleştirmeye yönelik olarak algıladıkları bir baskıyı ifade ettiği için özellikle devlet üniversitelerinde çalışan akademik personel için böyle bir baskının olmadığı düşünülebilir veya bilgi paylaşma davranışının ahlaki olarak algılanıp algılanmadığına göre farklılık gösterebilir.

Bu araştırma ile de görülmüştür ki, herhangi bir konuda bilgi paylaşma davranışının sağlanabilmesi için bireylerde bilgi paylaşma davranışının tetikleyicilerinin doğru analiz edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bilgi paylaşma davranışının yapılmasının istendiği örgütün sahip olduğu koşullar ve bağlam da dikkate alınmak durumundadır. Devlet üniversitelerinde çalışan araştırma görevlileri üzerinde yapılan bu çalışmada ulaşılan bulgular bu bakımdan diğer sektörlerden farklılık gösterme potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla farklı sektörlerde yapılacak çalışmalar modelin geçerliliğinin test edilmesi için gereklidir.

KAYNAKÇA

- Ahsan, N., Abdullah, Z., Gun Fie, D. Y. and Alam, S. S. (2009). A Study of Job Stress on Job Satisfaction among University Staff in Malaysia: Empirical Study, *European Journal of Social Sciences*, 8(1): 121-131.
- Ajzen, 1985, "From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior", In Kuhl, J., and Beckmann, J., (Editors), *Action-control: From cognition to behavior*, p.p. 11-39, Heidelberg: Springer.
- Ajzen, 1991, "The Theory of Planned Behavior", *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50: 179-211.
- Ajzen, I., and Fishbein, M., 1980, "Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior," Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Alavi, M., and Leidner, D. E., 2001, "Review: Knowledge Management and Knowledge Management Systems: Conceptual Foundations and REsearch Issues. *MIS Quarterly*, Vol 25(1):107-136.
- Araora, E., 2011, "Knowledge Management In Public Sector", *Journal of Arts Science and Commerce*, 2(1): 165-171.
- Baron, R.M. and Kenny, D. A., 1986, "The Moderator-Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Considerations", *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6): 1173-1182.
- Barutçugil, İ., 2002, "Bilgi Yönetimi", Kariyer Yayıncılık, İstanbul.
- Bock, G. W., Zmud, R. W., Kim, Y. G., and Lee, J. N., 2005, "Behavioral Intention Formation in Knowledge Sharing: Examining the Roles of Extrinsic Motivators, Social-Psychological Forces, and Organizational Climate," *MIS Quarterly*, 29(1): 87-111.
- Byrne, Z. S. and LeMay, E., 2006, "Different Media for Organizational Communication: Perceptions of Quality and Satisfaction", *Journal of Business and Psychology*, 21(2):149-173.
- Cabrera, E. F. and Cabrera, A., 2005, "Fostering Knowledge Sharing Through People Management Practices", *International Journal of Human Resource Management*, 16(5): 720-735.
- Chennamaneni, A., 2006, "Determinants of Knowledge Sharing Behaviors: Developing and Testing an Integrated Theoretical Model", The University of Texas, Doktora Tezi.
- Erten, S., 2002, "Planlanmış Davranış Teorisi ile Uygulamalı Öğretim Metodu", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2): 217-233.

- Gürbüz, S. ve F. Şahin. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe- Yöntem- Analiz. 4. Baskı. Ankara. Seçkin Akademik Yayıncılık.
- Hair, J.F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., Black, W. C., 1998, "Multivariate Data Analysis", 5th ed., Prentice-Hall International: Upper Saddle River, NJ.
- Hatcher, L., 1994, "A Step-by-step Approach To Using The SAS(R) System For Factor Analysis and Structural Equation Modeling", Cary, NC: SAS Institute.
- Hinds, P. J., Patterson, M., and Pfeffer, J., 2001, "Bothered By Abstraction: The Effect of Expertise on Knowledge Transfer and Subsequent Novice Performance", *Journal of Applied Psychology*, 86: 1232-1243.
- Ipe, M., 2003, "Knowledge Sharing in Organizations: A Conceptual Framework", *Human Resource Development Review*, 2(4): 337-359.
- Lam, A., 2000, "Tacit Knowledge, Organizational Learning and Societal Institutions: An Integrated Framework", *Organization Studies*, 21(3): 487-513.
- Lee, J., 2001, "The Impact of Knowledge Sharing, Organizational Capability and Partnership Quality on IS Outsourcing Success", *Information & Management*, 38(5): 323-335.
- Management Systems: Conceptual Foundations and Research Issues," *MIS Quarterly* 25(1): 107-136.
- Nunnallym J.C. 1978. *Psychometric theory*, New York: McGraw-Hill.
- Taylor, S., and Todd P. A., 1995, "Understanding Information Technology Usage: A Test of Competing Models," *Information Systems Research*, 6(3): 144-176.
- Turan, A. H., 2011, "Determinations of Customers' Internet Shopping Behavior: Empirical Test With The Theory of Planned Behavior", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 12(1): 128-143
- Wang, S., and Noe, A., 2010, "Knowledge Sharing: A Review and Directions For Future Research", *Human Resource Management Review*, 20: 115-131.